

SANT TOMAS BECKET I CATALUNYA

Tomàs Becket, era d'origen normand; nasqué a Londres el 1.118, es formà al priorat de Merton i estudià teologia a París i Bolònia; l'any 1.154 fou nomenat ardiaca de Canterbury i l'any següent canceller reial del rei Enric II, en el moment, precisament, en què aquest iniciava una política d'aliances amb el nostre comte Ramon Berenguer IV, orientada a la lluita comuna contra el comte de Tolosa, que de sempre era aliat i col·laborador del rei de França. Enric II s'havia casat amb Elianor de Poitou, hereva del S.O. de França i ex-muller del rei Lluís VII; Elianor era cosina de Peronella, l'esposa de Ramon Berenguer.

Les relacions amistoses continuaren

St. Tomàs del Prat de Dalt
Absis

St. Tomàs del Prat de Dalt
Porta (Sur) desde interior

durant tota la vida de Ramon Berenguer IV, de manera que a la seva mort (1.162) posava els seus fills i llurs pertinences sota la seguretat i tutela del rei Enric. El fill de Berenguer, el rei Alfons II, mantingué l'aliança amb el rei d'Anglaterra per continuar fent front al comte de Tolosa Ramon V, gendre de Lluís VII de França. Un exemple de la continuïtat d'aquestes bones relacions amb Anglaterra el tenim en les pintures del monestir de Sixena, erigit per l'esposa d'Alfons II, Sança, i al que s'hi reclougé professa l'any 1.189, inspirades en algun model anglès, i molt relacionades amb una Bíblia i unes pintures de Winchester.

En bona part de les gestions diplo-

màtiques de l'aliança hi intervingué directament, en raó del seu càrrec, el canceller Becket, qui havia estat elegit, pressionant Enric II i en contra de la seva voluntat, arquebisbe de Canterbury l'any 1.162. A partir d'aquest moment Tomàs se sentí més bisbe que canceller, de manera que acabà enfrontant-se amb el rei, en defensa de la llibertat de l'Església, al rebutjar les constitucions de Clarendon (1.164). Enric II el féu condemnar al sínode de Northampton; Tomàs s'exilià a França i es refugià a l'abadia cistercenca de Pontigny. El Papa Alexandre III es posà al seu costat i obtingué finalment el seu retorn a la seu de Canterbury; al cap de poc, però, el 29 de desembre del mateix any 1.170,

Terrassa. Absis de Sant Tomàs Becket a l'església de Santa Maria

COLLABORA

CAIXA DE PENSIONS

"la Caixa"

Pintures de St. Tomàs Becket.
Detall

fou assassinat a la pròpia catedral per quatre cavallers al servei del rei.

Aquest fet tingué una gran repercussió dintre del món d'aleshores, tota vegada que estava immers en la lluita que sostenien el poder temporal i l'Església i que havia arribat a unes tensions particularment greus: l'emperador Frederic Barbarroja, que l'any 1.155 ja s'havia negat a aguantar l'estrep al Papa Adrià IV, havia atacat Roma l'any 1.167, tirant foc grec a la basílica de Sant Pere, on el Papa s'havia fet fort, per incendiar-la i poder-hi entrar mal fós esbatanant les portes a destrallades: tota la ciutat fou saquejada i el Papa en fugí escàpol. El dia primer d'agost del mateix any, l'antipapa Víctor IV coronà Frederic a la basílica de Sant Pere. La lluita durà encara deu anys més fins que, finalment, el 1.177 Barbarroja es prosternà als peus d'Alexandre III al pòrtic de Sant Marc, a Venècia, li besà els peus i li aguantà l'estrep del seu cavall, en humil acte de vassallatge.

Al nostre país la pugna entre el poder temporal i l'Església assolí també uns nivells accentuats de violència: encara no havien transcorregut quatre mesos de la mort de Tomàs de Canterbury que el 17 d'abril de 1.171 l'arquebisbe de Tarragona Hug de Cervelló (un dels personatges que acompanyaven a Ramon Berenguer IV en el viatge a Itàlia en que morí, i depositari que fou del seu testament sacramental) queia assassinat per Berenguer de Tarragona. Un fet semblant es repetí vint-i-quatre anys més tard, quan en Ramon Guillem de Montcada, comte de Bearn, assassinava a Montcada, al pla de Matabous, el

també arquebisbe de Tarragona Berenguer de Vilademus, oncle de la seva muller Guillelma de Castellvell.

No ens ha d'estranyar, doncs, que l'Església s'emparés amb la figura de Tomàs Becket i l'exaltàs com a personificació de la seva lluita per la llibertat i independència envers el poder civil, Tomàs fou canonitzat l'any 1.172 i la seva tomba esdevingué un anomenat lloc de peregrinació a Anglaterra. La seva devoció s'estengué arreu del món: el seu assassinat fou un tema iconogràfic corrent en les arquetes de Limoges (no oblidem les relacions de Tomàs Becket amb l'Occitània, per mor del seu càrrec de canceller del rei Enric), es prodigava en els brodatos de les vestidures litúrgiques, i es representava, a gran tamany, en pintures murals als temples (A Itàlia se'n conserven a Espoleto i Anagni).

Una especial repercussió tingué el fet al nostre país, degut segurament a l'estreta relació mantinguda amb Anglaterra i amb el mateix Tomàs (a ben segur que hi eren nombroses les seves coneixences i amistats) i a que vivia unes situacions de violència entre les potestats civils i l'Església, semblants a les d'Anglaterra. Es curiós constatar que és el Vallès la comarca més lligada amb Sant Tomàs. Pere de Ripollet, canonge sagristà de la catedral de Barcelona hi funda un altar amb el seu benefici, dedicat a sant Tomàs l'any 1.186. Al 1.190 ens consta ja documentalment l'existència de l'esglesiola de Sant Tomàs del Prat de Dalt, a Caldes de Montbui. I d'aquesta època també, són les

La mort del Sant

Arqueta de Sant Tomàs (Segon Quart del S. XIII) Església de Trönö (Suècia)

pintures de l'absidiola de Santa Maria de Terrassa on s'hi representen tres escenes del martiri de Tomàs; l'escarni que li fan els cavallers; la decapitació; i l'enterrament, amb l'assumpció de la seva ànima al cel; un cavaller brandant l'espasa, enllaça els dos primers temes. Aquestes pintures són de la mateixa mà que pintà un retaule procedent d'Espinelles i que es guarda al museu de Vic, també de data incerta; però que podria molt ben ser coetani de la consagració d'aquella església, fet que tingué lloc el 1.187.

Amb el pas dels anys no ha decaïgut pas l'interès de la figura de sant Tomàs Becket: T.S. Eliot escriví l'any 1935 l'obra "Murder in The Cathedral"; fou representada a Terrassa i a la plaça del Rei de Barcelona l'any 1953 i traduïda posteriorment al català. Jean Anouilh escriví l'any 1.959 "Becket ou l'honneur de Dieu", amb la traducció catalana també. I tots recordem encara el film "Becket" que glossava la seva figura.

El que si s'ha perdut en canvi, és la devoció popular a Catalunya envers aquest Sant: De la capella del Prat de Dalt (masia on Jaume Balmes es refugià a la tardor de 1.843, fugint del setge de Barcelona, i on aleshores hi escrigué "El Criterio"), en queden només unes ruïnes perdudes en mig del bosc i de difícil localització. Es conserven molt bé, altrament, les pintures de Terrassa; però la figura representada és estranya al nostre poble, de manera que per molta gent resulta incomprendible el tema quan, com hem vist, era molt candent, viscut i, fins i tot popular, quan fou representat, ara fa vuit-cents anys.